

KIDOLGOZOTT TÉTELEK

Titkosszolgálatok a XX-XXI. században

Kidolgozta:
Major Csilla Pálma
szociológia (ba)
csilla.major2@stud.uni-corvinus.hu

TARTALOMJEGYZÉK

1. Az „intelligence” fogalma
2. A modern titkosszolgálatok kialakulása
3. Az intelligence process
4. Melyek az információszerzés fő módszerei?
5. Melyek a rejtjelzés legfontosabb módjai?
6. Belbiztonsági szolgálatok a diktatúrákban
7. A titok a demokratikus politikai rendszerekben
8. Belbiztonsági szolgálatok a demokráciákban
9. Hasonlítsa össze a KGB és a CIA szervezeti struktúráját!
10. A hidegháború korszaka és a rejtett műveletek
11. A hidegháború korszaka és a hírszerzés
12. A hidegháború után: kontinuitások és diszkontinuitások

1. Az „intelligence” fogalma

- értesülés, hír, információ
 - hírszerzés, felderítés, titkosszolgálatok
 - → nem csak nyelvészeti különbség: folyamat és végtermék
 - „foreign intelligence”: 1947-ben ez alapján hozzák létre a CIA-t / nemzetbizt.tv
azt az információt jelöli, mely idegen országok adottságaira és szándékaira vonatkozik; ill. ezen országok részeire, tagjaira
 - Brown-Aspin¹ bizottság → az intelligence-t információként definiálja „külföldi tárgyakról”, amelyre a kormánynak szüksége van funkcióinak irányítására (*megjelenik a fogyasztó*)
 - CIA → int. tudás és előzetes tudás a körülöttünk lévő világról; előjátéka az USA politikacsínálónak döntéseihez és akcióihoz
 - az int. nem csak információ, hanem folyamat is
 - Walter Laqueur²: az int. szervezet, ami infót gyűjt + maga az inf. is az
 - Mark Lowenthal³: nemzetbiztonság szempontjából fontos / gyűjtés, átadás
folyamat terméke
az inf. védelme / kémelhárítás
olyan műveletek végrehajtása, melyet törvényes hatóságok követelnek
 - R.A. Random: idegen országokra vonatkozó inf. gyűjtése
titkos gyűjtés
a rejtett műveletek irányítása külföldön
+ a kémelhárítás (ami itt még hiányzik)
 - Lock Johnson: az int. tudás / ideális esetben előzetes tudás, aminek megszerzésére nemzetek törekednek
fenyegetettség érzése / fenyegetés
válasz a külső fenyegetésre
→ az int. összefügg:
titkos gyűjtéssel, módszerrel
állami aktivitással
külföld mint célobjektum szemlélettel
inform. termelése és szétosztása funkcióval
külföld befolyásolásával
→ Michael Warner: az int. titkos állami aktivitás külföldi entitások megértése vagy befolyásolása szempontjából
 - Peter Gill / Mark Phythan(?): int. esernyő fogalom → int.process; titkos irányítás, fenyegetés, rejtett műveletek
- Sherman Kent (1949.): intelligence in knowledge/organization/activity

Idézett definíciók:

- Ország László / Magay Tamás: Angol-magyar nagyszótár (1998): értesülés, értesítés, hír, információ; *kat* hírszerzés, felderítés, titkos szolgálat;
- Nemzetbiztonsági törvény (USA, 1947): A „foreign intelligence” terminus azt az információt jelöli, amely idegen államok adottságaira és szándékaira vonatkozik, illetve ezen államok részeire, külföldi szervezetekre vagy személyekre.
- Brown-Aspin Bizottság (1996): az intelligence-t egyszerűen és széles értelemben véve információként definiálja 'külföldi tárgyakról' – népekről, helyekről, tárgyakról és eseményekről – amelyre a kormánynak szüksége van funkcióinak irányítására.

¹ <http://www.scribd.com/doc/63715/conspiracy-CIA-Origin-and-Evolution?page=20>

² <http://www.defencejournal.com/2001/october/genesis.htm>

³ <http://www.amazon.com/Intelligence-Secrets-Mark-M-Lowenthal/dp/1568027591>

- CIA – A Consumer's Guid to Intelligence (1999): intelligence tudás és előzetes tudás a körülöttünk levő világról – előjátéka az USA politikacsinálóinak döntéseire és akcióihoz.
- Sherman Kent (1946): a fő nehézség az „intelligence” szóban magában rejlik, amely jelenti mind azt, amit az emberek eme mesterség keretében úznak, és amit mindez eredményez. Hogy ezt az ügyet egyenesbe tegyük, döntő: az intelligence egyben folyamat és a végtermék.
- Walter Laqueur (1985): egyrészt [az intelligence] egy szervezetre utal, amelyik információkat gyűjt, másrészt arra az információra, amit összegyűjtöttek.
- Mark Lowenthal (2002): Intelligence az a folyamat amelyben a nemzetbiztonság szempontjából fontos információkra kíváncsiak, ezeket gyűjtik, elemzik és a politikacsinálóknak átadják; ennek a folyamatnak a terméke; ezeknek a folyamatoknak és információknak a védelme kémelhárító [counterintelligence] tevékenység révén; és olyan műveletek végrehajtása amelyet törvényes hatóságok követlenek.
- R.A. RANDOM (1958): Intelligence idegen országokra vonatkozó információk hivatalos, titkos gyűjtése és feldolgozása a külpolitika megfogalmazásának és végrehajtásának segítésére, valamint a rejtett műveletek [covert action] irányítása külföldön a külpolitika végrehajtásának előmozdítása érdekében.
- Martin T. Bimford (1958): ... mindkét folyamat védelme;
- Loch Johnson (1997): az intelligence tudás – ideális esetben előzetes tudás – aminek megszerzésére nemzetek törekednek, válaszul külső fenyegetésekre és hogy megvédjék létfontosságú érdekeiket, különösképpen a saját nép jólétét.
- Michael Warner (2002): az intelligence titkos állami aktivitás külföldi entitások megértése vagy befolyásolása céljából.
- Peter Gill / Mark Phythian (2006): az intelligence egy esernyő fogalom, amely egy sor aktivitásra utal – a tervezéstől az információgyűjtésen át az elemzésig és ennek szétszórásáig – amelyeket titkosan irányítanak, fenntartva és erősítve ezzel a relatív biztonságot, kellő előrejelzéseket adva fenyegetésekről, illetve potenciális fenyegetésekről oly módon, ami lehetővé teszi egy preventív politika vagy stratégia kellő időben történő végrehajtását, beleértve – ha kívánatosnak tartják – a rejtett műveleteket.
- Sherman Kent (1949): Intelligence is knowledge, intelligence is organization, intelligence is activity;

Fontos, de problematikus elemek

- mire vonatkozzon a titkosság? → ami erre vonatkozik, legyen teljesen titkos; van, aki differenciálja és így legalább a szervezet legyen titkos / végtermékek is legyenek azok
- legalitás kérdése: ha teljesen titokban működik, akkor nincs biztosítva, hogy (...)
- morál kérdése: nincs ellenőrzés, bármit megtehetnek⁴, nincs mindig egyetértés
- ha teljesen titokban működik, akkor nem lehet ellenőrizni
- állami aktivitás: int. = állam? ; létezik nem állami int. is?⁵ ; Al-Kaida – terrorelhárítás
- tudás / befolyásolás: csak inf.szerzés? ; covert action ; a kettő ötvözése
- külföld / belföld:
 1. ált. külföldi obj., céltárgyak / belföld - rendőrség
 2. foreign / domestic (security)
- beépülés az ellenség titkosszolgálatába / támadólagos elhárítás

⁴ Disznó-öböl: a titkosszolg. csinálja a külpol.-t

⁵ üzleti hírszerzés

2. A modern titkosszolgálatok kialakulása

Főbb tényezők:

1. technológiai fejlődés
2. globalizáció
3. növekedés
4. bürokratizálódás

5. populáris kultúra: a kémvilág romantikája©

→ nem lineáris folyamat, inkább hullámvasút (csúcspontok: I-II. vh, hidegháború; demobilizációs szakaszok⁶)

1.) információs technológiák (~ human intelligence)

- távíró, fényképező: 1840-es évek
- telefon: 1867
- szikratávíró: 1896
- repülő: 1903
- számítógépek (de a jó kérdéseket még mindig az embereknek kell feltenniük)

→ gyorsabbá válik az információ átadása

→ megnő a bejövő információk mértéke (information overload)

2.) globalizáció

- európai dominancia erodálódása
- konfliktusok globalizálódása (már a vh-k is ennek tekinthetők)
- a szolgálatok tevékenysége, hatóköre globálissá válik

	1914 előtt	20. század végére
aktorok	néhány európai nagyhatalom	számos ország a világ minden táján [gazdagabbak – technológia]
célterület	Európa	az egész világ

3.)

- I. vh után a szolgálatok mérete, ill. tevékenységi köre megnő
- a II. vh alatt-után: újabb szervezetek alakulása
- egyetemi végzettségűek bekerülése (addig: katonák, tengerészek, stb.)
- OSS (Office of Strategic Services): befutó információk feldolgozása, elemzése (ez újdonság
→ elemző részleg + szakértők)
- kódolt üzenetek feltörése (I. vh előtt: Oroszország, Franciaország⁷, OMM)
- SIS⁸
- kémhisztéria Angliában: német invázió

4.) bürokratizálódás

a) a kormány és a szolgálatok viszonya megváltozik:

- *briefing*: eligazítás; kiokosítás; kitanítás; végső utasítások; végső utasítások megadása;
- közelebb kerültek a szolgálatok a bürokrácia belső köreihez
- ktg-vetésbe való beleszólás
- b) az államapparátus állandó részévé válik
- c) professzionalizáció

⁶ pl. az MI5 alkalmazottainak száma: 1909: 10 fő, 1918: 850 fő /kémelhárítás/, 1939: 40 fő /kommunizmus/, 1945: 850 fő, 2000: 2000 fő /terrorizmus/

⁷ Cabinet Noir

⁸ 1995-ben épült; = MI6: 1909-ben alakult, de hivatalosan csak 1992 óta létező Secret Intelligence Service; lásd még: <http://www.origo.hu/nagyvilag/20070518ujshirdetesben.html>

A kezdetek

Nagy-Britannia

1873. Intelligence Branch (WO) / hadügymin.

1883. Naval Intelligence Department

Franciaország

1873. (1899-ig) Service de Renseignement (hírszerzés; kémelhárítás)

- 1894. **Dreyfus-per**⁹: Alfred Dreyfus vezérkari kapitány volt. Egy hadügyminisztériumból eltűnt fontos iratot a titkosszolgálat a német hadügyminisztériumban fedezett fel, és értesítette a francia katonai hatóságokat. Azon az éjszakán, amikor vélhetőleg eltűnt az irat, többek között Dreyfus is szolgálatban volt. Hazaárulási pert kellett indítani, és abból a tényből, hogy a kapitány zsidó, a hatóságok úgy ítélték meg, hogy ez "valószínűsíti", csakis ő lehetett a bűnös. Tehát bíróság elé állították. Ő ugyan váltig tagadta, hogy köze lenne a vád tárgyához, egyéb bizonyíték híján ezt a valószínűséget tekintették bizonyítéknak és a vádlottat gyarmati száműzésre és kényszermunkára ítélték. Ebből országos ügy lett. Az antiszemita egyszeriben minden zsidót hazaárulónak bélyegeztek. A minisztérium és a hadvezetőség a "hadsereg becsületének védelmében" ragaszkodott az elítéléshez. A haladó szelleműek felháborodottan tiltakoztak. Évekig tartó összecsapások következtek, utcai verekedések, társasági vitatkozások, irodalmi küzdelmek kezdődtek.

→ belügy: 1899. kettéválasztás: Sûreté Générale¹⁰ & Deuxième¹¹ Bureau

Németország

1866. Amt Ausland Politische Feldpolizei

1889. Oberquartiermeister¹² III/b

Oroszország

1900. Ohrana

- több korábbi belbiztonságiakból állt össze

- a külföldi orosz emigránsokat figyelték

+ a vezérkar hírszerzése

USA

1882. Office of Naval Intelligence

1885. Military Intelligence Division

USA's Intelligence community (USA titkosszolgálati közösség)

katonai szervezetek (DOD) alá rendelt:

- NGA, NRO - ~térképes ☺
- NSA – komm.lehallgat
- DIA – kp-i hírszerzés
- Army Int.
- Air Force Int.
- Marines Int.

elnöknek alárendelt: CIA

egyéb minisztériumok alá rendelt:

- FBI (kémelhárítás, igazságügyi min.)
- INR (külügyi)
- Treasury (kincstári)
- Energy (nukleáris)

⁹<http://mek.oszk.hu/01300/01391/html/vilag128.htm>

¹⁰ Közbiztonsági Bizottság

¹¹ [döziem]

¹² <http://de.wikipedia.org/wiki/Oberquartiermeister>

→ koordinálási kihívások

→ Magyarországon „csak” 5, de érdekkonfliktusok vannak (pl. rendőrség ↔ titkosszolgálatok, civil titkosszolgálatok ↔ katonai titkosszolgálatok)

Az angol titkosszolgálatok kialakulása

1873 Intelligence Branch

1883 Naval Intelligence Department

1887 Director of Military Intelligence

Director of Naval Intelligence

1904 Director of Military Operations

1909 Secret Service Bureau

↓
Military Branch

↓
Naval Branch

↓
Home Branch

↓
Foreign Branch

↓
MI5

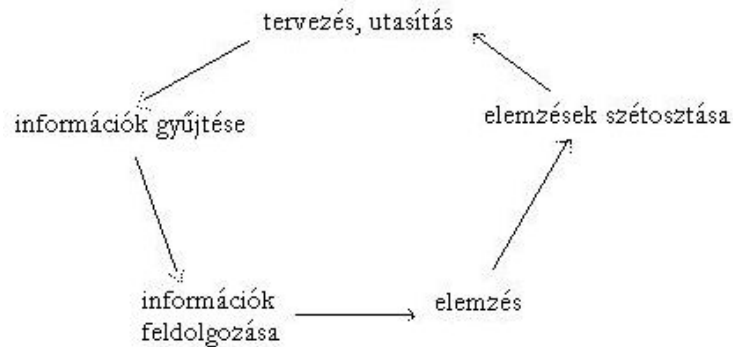
↓
MI6

(Security Service)

(Secret Intelligence Service)

3. Az intelligence process

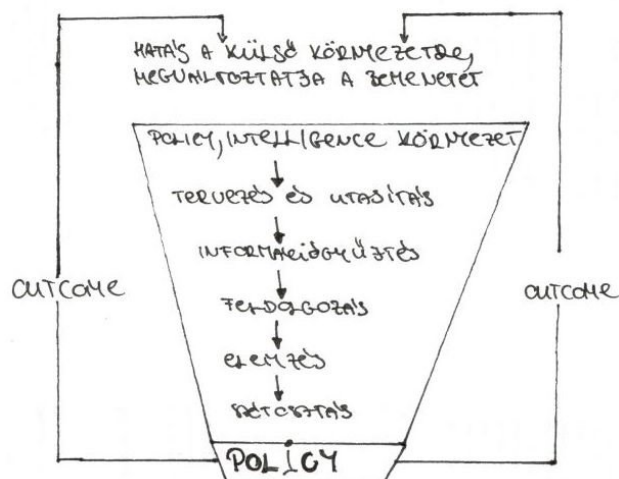
- titkosszolgálati folyamatok
- közpolitikai folyamat: problémamegoldás:

- az input-output modell:

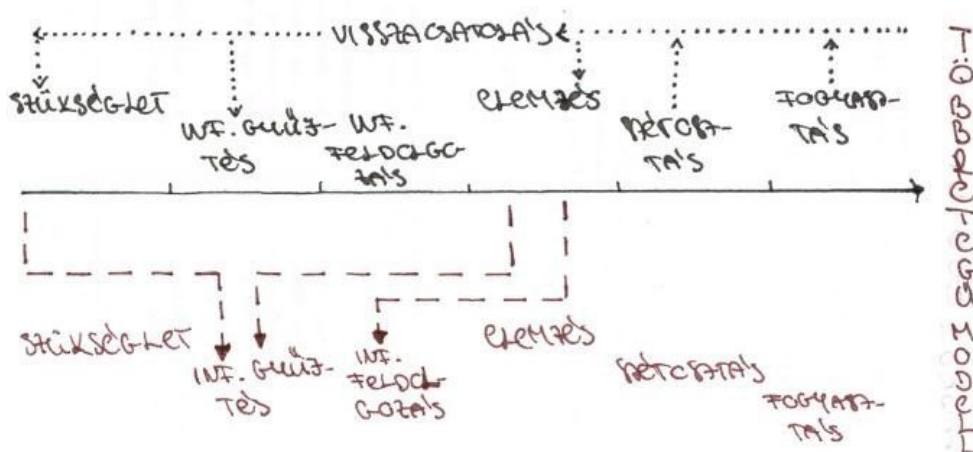

ahol a rendszer egy elhatárolt rész

egyrétegű modell: ciklusból folyamat / lineáris
többrétegű modell

egyrétegű modell:

ha több fogyasztó van (pl. 3), akkor háromféle „nyomdahibás” példányt küldenek szét, arra az esetre, ha kiszivároghat, tudják, a 3 közül ki volt

Kommunikáció a hírszerzésen belül

- központ – rezidentúra – ügynök
- rezidentúra: a központ külföldi „lerakata” → lehet illegális vagy legális (pl. követségnek álcázva, sofőr)
- a kommunikáció módja:
 technika: rádió, távíró
 személyes:
 személyi postaláda (pl. trafikos: pénz, újság)
 tárgyi postaláda (pl. faodú; nincs személyes találkozó)
 találkozó

Az Intelligence(információ)-készítők és a fogyasztók viszonya

Sherman **Kent**

- a szolgálatok irányítása
 - az objektivitás kérdése
 - int. befolyása a politikai döntéshozatalra
 - int. elfogadása (süket fülek?)
- szükséges az intenzív kapcsolat a két szféra személyei között, de a szigorú elhatárolódás is az elemzések objektivitása érdekében (**tradicionális felfogás**)

aktivitásorientált irányzat (Gates): szoros kooperáció, interaktív folyamat részesei

→ termékorientált int.: hogyan fest az állam külső fenyegetettsége és hogyan kezelheti ezt az int. objektíven?

→ piacorientált int.: milyen információkat akarnak a politikai döntéshozók a külső fenyegetettségéről?

Rejtjelezés

- betűnkénti (betűkeverő módszer, helyettesítő módszer, fátyolozás, mechanikus eljárás)
- szótagonkénti / szavankénti (kulcstáblák, kódolás)

Az elemzés végtermékei

- 1.) basic intelligence → évről évre gyűlik, szolgálaton belüli használat, ~adattár
- 2.) current int. → ha helyzet van; informátor megbízhatósága
- 3.) estimative int. → prognózis, várható trendek
- 4.) warning → aktív figyelmeztetés

4. Információszerzési módok

1) HUMINT (human intelligence; kémek)

2) TECHINT

- IMINT (imaginary int., térképesek)
- SIGINT (jelek begyűjtése; pl. berlini alagút, SZU és a tengeralattjárók)
 - COMINT (communication int., lehallgatás)
 - TELINT (telemetry int., pl. ha repülő közeledik, vagy rakétafelhővések után amit a rakéta sugároz, stb)
 - ELINT (különböző sugárzások mérése)

3) OSINT¹³ (nyílt források használata, pl. sajtó)

	<u>előnyök</u>	<u>hátrányok</u>
IMINT	<ul style="list-style-type: none">• grafikus, látványos• befogadható a politikacsinálók számára• számos célról rendelkezésre áll• távolról végezhető	<ul style="list-style-type: none">• néha túlságosan grafikus• ennek ellenére szükséges az interpretáció• pillanatfelvétel, statikus• időjárás, megtévesztés• drága
SIGINT	<ul style="list-style-type: none">• lehetővé teszi a betekintést a tervekbe, szándékokba• hatalmas információhalmaz• távolról végezhető• a katonai célok hajlamosak meghatározott minták szerint kommunikálni	<ul style="list-style-type: none">• rejtjelezés, feltörés szükséges• hatalmas információhalmaz• adáscsend¹⁴, biztonságos vonalak használata¹⁵• megtévesztés• drága
HUMINT	<ul style="list-style-type: none">• relatíve olcsó	<ul style="list-style-type: none">• életek + politikai konfliktusok

¹³ Open Source Intelligence

¹⁴ vagy hirtelen túl sokat adnak vagy fiktív hadosztályok közötti komm. (pl. normandiai partraszállás)

¹⁵ forró drót (USA-SZU → a vonalon csak kód, a két végén dekóder)

- lehetővé teszi a betekintést a tervekbe, szándékokba
 - rizikója
 - hamis információk, kettősügynökök
 - sok időt vesz igénybe a források megszerzése és jóváhagyása
 - drága
 - nagymértékű feldolgozást igényel
 - a legtöbb felhasználó nehezen / nem érti meg
 - terjedelmes
 - kevésbé valószínű, hogy olyan betekintést ad, mint a titkos inf.gyűjtés
- MASINT (TELINT+ELINT)
- rendkívül hasznos pl. proliferáció¹⁶ esetén
 - távolról végezhető
- OSINT
- könnyen elérhető
 - hasznos az információgyűjtés kiindulópontjaként

PIZZAINT: Azzal a hittel függ össze, hogy a Washingtonban dolgozó nagyszámú szovjet hivatalnok figyeli, hogy késő este szállítnak-e nagy mennyiségben pizzákat a Fehér Házba, a Külügyminisztériumba és a Belügyminisztériumba, mert ez azt jelzi, hogy valahol válság érlelődik. Ezt jelentik Moszkvának.

Felderítés a levegőből

1881-85. polgárháború (USA): léggömbökkel

1911 októbere: első repülő bevetése (olasz-török háború, Tripoli)

1912 februárja: első kép (fotó) repülőről ~ légfotó (olasz-török háború)

1959. „Corona” misszió: 145 műhold fellövése

- Lockheed U-2 felderítő repülőgép (szolgálati csúcsmagasság: 24.000 m, hatótávolság: 5600 km)
- az első sikeres műholdfelvétel (CORONA Műhold-program, 1960.08.18., Misz Schmidta / Csukcs-tenger)
- Tu-95 (NATO-kód: BEAR)
- UAV: MQ-1 Predator (gyakorlati csúcsmagasság: 7600 m, cirkáló sebesség: 130 km/h, repülési idő: kb 24 óra)
- UAV: RQ-4 Global Hawk (gyakorlati csúcsmagasság 20.000 m, cirkáló sebesség: 650 km/h, repülési idő: kb 34 óra)

5. Rejtjelezési módozatok

- codebreaking

- nyílt szöveg → rejtjelzett szöveg

- formái

1.) betűnkénti

- **betűkeverő módszer:** a nyílt szöveg betűit megtartja, de valamilyen szisztéma szerint összekeveri; hátrány: minimum egyszeri találkozó szükséges pl. Nyomozók kerestek, azonnal utazz el Péterhez új igazolványért:

5	7	2	10	8	9	1	6	4	3
n	y	o	m	o	z	ó	k	k	e
r	e	s	t	e	k	a	z	o	n
n	a	l	u	t	a	z	z	e	l
P	é	t	e	r	h	e	z	ú	j
i	g	a	z	o	l	v	á	n	y
é	r	t							

→ oazev...

- **helyettesítő módszer:** eltolt ábécé¹⁷; feltörhetőség: a nyelvekben meghatározott a betűk eloszlása, pl. az európaiakban az E a leggyakoribb → statisztika: mi szerepel sokszor? *Vigenére*-táblázat (1863-ban bebizonyították, hogy feltörhető)

¹⁶ atomfegyverek elterjedése a nagyhatalmokon kívül

¹⁷ Julius Caesarnál is

- **fátyolozás:** a szöveget rejtjelezzük → a betűket számokká alakítjuk → a számokat más számokkal összeadjuk pl. mod10 szerint¹⁸
fátyol: 5791734
eredeti rejtjelszöveg: 15482 66663 58126 15482
fátyolozás: 57917 34579 17345 79173
fátyolozott rszöveg: 62399 90132 65461 84555
Claude Shannon¹⁹ – az információelmélet megalapítója
- **mechanikus eljárás:** pl. Enigma (a II. vh-ban és előtte a náci Németország által használt titkosítóberendezés, melyet Alan Turing tört fel), Lorenz-féle rejtjelző

TAM (Tripartit Analysis Matrix)

- katonai (1) és gazdasági (2) erő
- szocio-politikai stabilitás (3)

alapján mekkora veszélyt jelent az adott ország?

- kategóriái (összes: Csatánál) – magas – közepes – alacsony (összpontszámítás)

1.: hadrend, vezetők (felkészültsége), fegyverzeti technológia, logisztikai rendszer, harckészség, harci tapasztalatok, hírszerzési kapacitás, nukleáris és űrhajózási aktivitás, erkölcsösség

2.: energiafüggőség, természeti erőforrásokkal való ellátottság, ipari bázis, egyenlegek, GDP, koherens gazdpol, mg-i erőforrások, munkaerő iskolázottsága, munkanélküliség szintje, inflációs ráta mértéke

3.: növekedési ütem (lakosság), menekültkérdés, munkamorál, stabil osztályrendszer, szabad választások, reprezentatív-e a kormány, kiegyensúlyozott hatalom, vallási érzület erőssége, drogfogyasztás, bűnözés, politikai megosztottság szintje, erős nemzeti tudat, homogén kultúra...

¹⁸ 5+6=11→1

¹⁹ http://hu.wikipedia.org/wiki/Claude_Shannon

6. Belbiztonsági szolgálatok a diktatúrákban

A totalitárius diktatúrák jellemzői Brzezinski és Friedrich szerint:

- két alapesete: a szovjet és a német rendszer
- ismérvek:
 - o monopolhelyzetű, átfogó ideológia
 - o egypártrendszer, a párt és az állam-apparátus összefonódása
 - o terror-rendszer
 - o a tömegkommunikáció egyenirányítása
 - o a fegyveres erők feletti ellenőrzés
 - o az összgazdaság központi felügyelete és vezérlése
- statikus rendszer → nincs benne dinamika
- ezzel a modellel nem lehet teljesen magyarázni a rendszert

A DEMOKRÁCIA ÉS A DIKTATÚRATÍPUSOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA (LINZ ÉS STEPAN, 1995):

	Pluralizmus	Ideológia	Hatalmi Elit	Mobilizáció
Demokrácia	P: lényegi G: van T: van	nincs központi ideológia	választásokon választódik ki	állampolgári participáció
Autoritér diktatúra	P: korlátozott G: van T: van	nincs vezető ideológia, jellemző gondolkodás-mód	kis számú, kiszámítható normák	nem jellemző
Totalitarizmus	P: nincs G: nincs T: nincs	átfogó, kizárólagos	diktátor, kiszámíthatatlan normák, pártkarrier	nagyfokú mobilizáció fentről
Poszt-totalitarizmus	P: nincs G: van T: van	átfogó kizárólagos, gyengülő	saját biztonság nem csak párt karrier	rutinszerű, csökkenő

Pol.tudományi vizsgálatok → szempontok a titkosszolgálatok vonatkozásában

- a szolgálat helye a pol.rendszerben
- a szolgálat súlya, szerepe a rendszeren belül
- jogi szabályozás formája
- hírszerés és elhárítás elkülönülése
- ellenőrzés módja; tsz és rendőrség elkülönítése / Hitler ellenőrizte

Náci Németország

- belbirt.: Gestapo (állami), SD-belföld (pártszervezet)²⁰
- hírszerzés: Amt Ausland / Abwehr, SD-külföld

Gestapo

1933. Hitler hatalomra jutása után alakítják a rendőrséget / tartományokban alakulnak meg

Geheime Staatspolizei Amt-ok

1936. tartományok egységesítése (rendőrség újjászervezése – Orpo, Sipo)

1939. Birodalmi Biztonsági Főhivatal

- gondolatrendőrség
- mindenkit ellenőrizni kívánt
- akkor lehet sikeres, ha semmilyen korlát nem akadályozza

²⁰ Sicherheits-Dienst = Biztonsági Szolgálat

Himmler²¹

1929. Reichsführer – SS (Hitler védelme)

1936. Reichsführer und Chef der deutschen Polizei / párt- és állami funkciók keveredése

1943. Birodalmi Belügyminisztérium

Heydrich²²

1920. haditengerészeti

1931. becsületsértő magatartás → kirúgják & belép az SS-be

1936. Biztonsági Rendőrség vezetője

1939. RSHA vezetője

1942. cseh ellenállók lelövők

Ernst Kaltenbrunner²³

1923-28. Bécs (jog)

1930. NSDAP

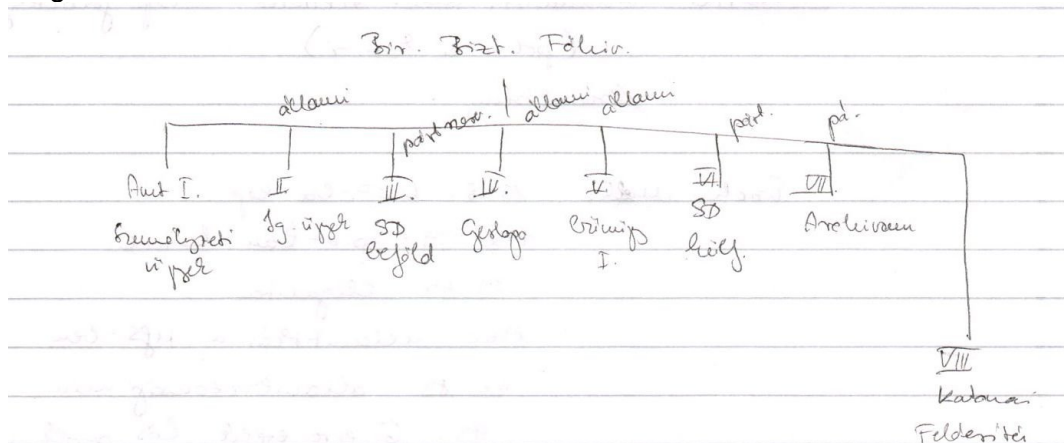
1937. osztrák SS parancsnok

1939-43. Bécs rendőrfőnöke

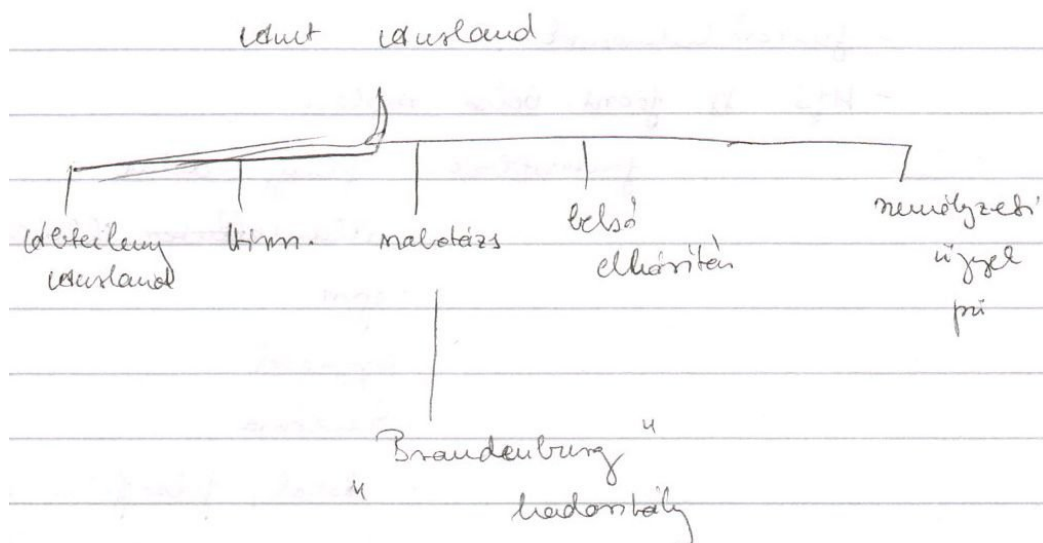
1943-45. RSHA vezetője

1946. nürnbergi per: kivégzés

Főhivatal tagozódása

Katonai felderítés

1944-re jön létre egy olyan szervezet, ami mindent magába foglal

²¹ http://hu.wikipedia.org/wiki/Heinrich_Himmler

²² <http://reinhardheydrich.lap.hu/>

²³ <http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/mil/ww2/who/kaltenbrunner.html>

NDK titkosszolgálatai

- belbiztonság: Állambiztonsági Minisztérium²⁴
- hírszerzés: Állambiztonsági Minisztérium Hírszerző Főcsoport Főnökség (pol.-i és katonai)
Verwaltung Aufklärung der NVA (katonai)

Erich Mielke²⁵

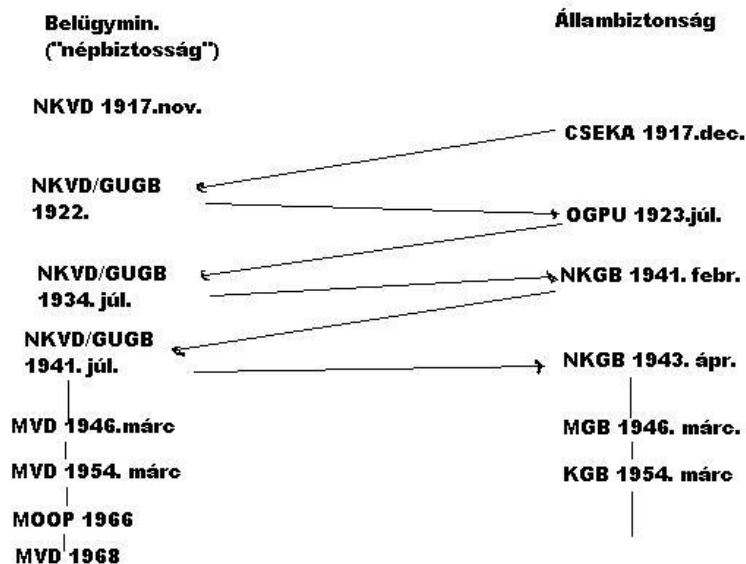
- 1925. belép az NKP²⁶-ba
- 1936-39. Spanyolországban harcol
- 1939-45. illegalitás
- 1950. MfS államtitkár
- 1957-89. állambizt.min.
- 1993. 6 évre elítélik kettősgyilkosság miatt
- funkciófelhalmozások
- MfS a XX. főosztály tagolása: ifjúság védelme, sport, államellenes izgatás, egyházak, kultúra, iskolák, felsőfokú oktatás, földalatti mozgalmak (alternatív kultúra)
- a MfS felderítésének néhány szervezeti egysége:
NSZK államapparátus
NSZK pártjai és társadalmi szervezetei
rezidentúrák a 3. világban
katonai hírszerzés az NSZK-ban
értékelés
operatív technika, híradás

Összehasonlítás:

- NDK: 40000 kém, 100000 nem főállású, sűrű háló, ami a lakosságot ellenőrzi, nagy apparátus, akik jelentettek, saját körön belül tették
- Gestapo: 34000 kém, kis apparátus, párton kívül jelentettek leginkább

SZOVJETUNIÓ (1917-91)

- fő feladat az állam védelme mindenféle szubverzióval szemben
- a belbiztonsági szervezetek önállóságának váltakozása:

- CSEKA növekvő súlya a polgárháború után
- 1923. SZU létrejötte → OGPU (egyesített állambiztonsági szervezet)
- háború alatt: katonai kémek elhárítása külön [sznyers spojan]

²⁴ Ministerium für Staatssicherheit (MfS „Stasi”)

²⁵ http://hu.wikipedia.org/wiki/Erich_Mielke

²⁶ http://hu.wikipedia.org/wiki/N%C3%A9met_Kommunista_P%C3%A1rt

- 1936-39: tisztogatások; törvények felett álló szervezet (Jezsov-féle korszak)
- kulákellenes hadművelet ('36-38) → Sztálinnal szemben pl. területi alapon; sztálini alkotmány; szavazójog visszaadása, több jelölt indult volna a választásokon
- ↔ a helyi hatalmat gyakorlók félték a csoportérdekektől
- centrum (Sztálin) ↔ vidék --- NKGB jogainak visszafogása (voltak összevont funkciói: végrehajtás, büntetés, stb – házon belül)
- hiányzik az alapvető jogbiztonság
- nem nyilvános jogszabályok vonatkoznak rá
- párton belüli küzdelmek eszköze ('30-as évek nagy perei)
- Lenin: mintaperek elrendelése (párton belüli erővel szemben)
- Sztálin is: '29-től tisztogatások (párttagok, pártvezetők, Lenin követői, hadsereg vezetői)
- Finno. ↔ SZU is NKGB
- fontos területek: gazdaság (ipari kémkedés elhárítása, a hadiipar külön)
- felfogás: ami nem működik, az csakis szabotázs lehet
- pl. Németo., gyémántfúró: a mérnököt csábítják el

A szovjet állambiztonság vezetői

Dzserzsinszkij 1917-26

Menzsinszkij 1926-34

Jagoda 1934-36

Jezsov 1936-38

Berija 1938-41

Merkulov 1941

Berija 1941-43

Abakumov 1943-51

Ignatyev 1951-53

Berija 1953

Kurglov 1953-54

Szerov 1954-58

Seljepin 1958-61

Szemicsasztnij 1961-67

Andropov 1967-82

Ferdorcsuk 1982

Csebrikov 1982-88

Krjucskov 1988-

Isaac Babel kivégzése + Eizeinstein

- a koncepciók perekben a vádlottak mindig mindent bevallottak
- Sötétség délben (Arthur Koestler)

A kommunista pártok szervezeti felépítése

A KGB szervezeti felépítése

funkciók

1. belbiztonság
2. katonai
3. gazdasági²⁷
4. bizonyos kormányzati funkciók átvállalása²⁸
5. térképészet

'53 után a SZU mint rendőrállam, csak az intenzitás változik ('30-as évek a legkegyetlenebb: kollektivizálás, iparosítás) + feszültség tompítása²⁹

GULAG leépítése

politikai elit elleni eljárások csitulása / Hruscsov: nem kivégzés, hanem nyugdíjazás

békés hatalombiztosításra való törekvés

kifelé határozott fellépés ('67-82 Andropov → ellenállási gócok kialakulásának megakadályozása pl. börtön helyett elmeegógyintézet)

	náci Németo.	NDK	SZU1	SZU2	Magyaro1	Magyaro2
neve	Gestapo	Stasi	NKVD	KGB	ÁVH	III/III
a szervezet helye a politikai rendszerben	RSHA	önálló	változó	önálló	változó	BM
a szervezet vezetőjének közelsége a vezetőkhöz	távoli	közel	közel	változó	közel	távolabbi
hírszerzés/elhárítás szervezeti elválasztása	nincs	nincs	nincs	nincs	nincs	nincs
elhárítás/rendőri funkció elválasztása	nincs	nincs	nincs	nincs	nincs	nincs
ellenőrzés	fentről	fentről/párt	fentről	párt	fentről	párt

²⁷ de pl. a rabok dolgoztatása nem térül meg

²⁸ pl. erdővédelem, anyakönyvezés, tifusz elleni fellépés

²⁹ „profilaktikus funkció” (?)

Magyar állambiztonság 1945-90 között

Belügyminisztérium

Állambiztonság

Budapesti Politikai Rendészeti
Osztály 1945
Vidéki Politikai Rendészeti
Osztály³⁰ 1945
GRÜ (gazdasági rendőrség)
1945

MÁ ÁVO 1946. október

→ államvédelmi
osztály
+ útlevelellenőrzés

BM ÁVH 1948. szeptember

----->

ÁVH 1950. január

- / - határőrség
- / - katonai elhárítás (szovjet mintára)
- / - büntetésvégrehajtás
- / - belső karhatalom

BM 1953. július

1956.okt.28. Nagy Imre megszünteti
(formális alárendeltség volt)

BM 1957 (újraalakulás)

BM III. fcs 1962

Péter Gábor eredetileg: *Eisenberger Benjámín* (Újfehértó, 1906. május 18. – Budapest, 1993. január 23.) magyar kommunista politikus volt, aki főszerepet játszott az 1948-as kommunista hatalomátvételt követő koncepciós perek előkészítésében és lebonyolításában, és ezekben az években az ország egyik leghatalmasabb embere volt.

Eredetileg szabómunkás volt, a munkásmozgalomba az 1920-as évek végén kapcsolódott be. 1931-ben belépett a kommunista pártba. Részt vett a Vörös Segély, és a magyar szakszervezeti ellenzék tevékenységében. 1943-ban a Békepárt vezetőségi tagja lett.

1945 januárjában kinevezték a budapesti rendőrség Politika Rendészeti Osztálya vezetőjének. Ezután gyorsan emelkedett, az ÁVO, majd az ÁVH vezetője lett.

1952-ben leváltották tisztségeiből, kizárták a pártból is, majd 1953. január 3-án Rákosi Mátyás villájában letartóztatták (Zinner Tibor történésznek elmondott visszaemlékezése szerint katonásan hátratett kezén egyszer csak bilincs kattant, majd az ablak függőnye mögül Farkas Mihály ugrott elő, azt kiáltva: "a játszmányok vége"!)

A következő évben a Katonai Felsőbíróság életfogytiglani börtönbüntetésre ítélte, a Legfelsőbb Bíróság Katonai Tanácsa azonban 1957-ben 14 évre szállította le a büntetést, majd 1959 januárjában egyéni kegyelemmel szabadult. Nyugdíjazásáig könyvtárosként dolgozott.³¹

1945-50 között:

konspiratív jogszabályok intézményesítése

jogállamban szembenálló módszer

letartóztatások a párt nevében (Demény Pál³² (1901-1991))

³⁰ Tömpe András: <http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC15363/15986.htm>

³¹ http://hu.wikipedia.org/wiki/P%C3%A9ter_G%C3%A1bor

³² Mérnök és politikus. 1919 elején belépett a Kommunisták Magyarországi Pártjába (KMP), és a Tanácsköztársaság ideje alatt ifjúmunkás-vezetőként tevékenykedett. 1925-ben a Magyarországi Szociáldemokrata Párt tagja lett, ahonnan 1932-ben kizárták kommunista nézetei miatt. Az 1920-as évektől

konkurencia lehallgatása

- komm. első belügyminisztere: Nagy Imre, második: Rajk László
- Pócspetri / iskolák államosítása
- Rajk ↔ Péter Gábor (Kádár János PG mellé állt)

1950-től: kvázi minisztérium az ÁVH

- nincs intézményesített védelme
- eléri a tisztogatások (30 felsővezető, 250 középvezető)
- 1951. Szűcs meggyilkolása (PG riválisa volt + jelentett a szovjeteknek ↔ Rákosi lehetett az egyetlen csatorna³³)
- 1953. Péter Gábor letartóztatása³⁴ & az ÁVH beolvasztása a BM-ba
- „hármasszög”: Rákosi, Gerő (gazd.), Farkas Mihály (erőszakszervezetek) + Révai József (kultúra)

1940-45. Nyilas pártközpont (a Hűség Háza)

1945-56. ÁVÓ, ÁVH, ÁB kp.

2002 – Terror Háza

A BM III. Főcsoportfőnöksége 1962.

III/I. Hírszerző Csoportfőnökség

III/II. Kémelhárító Csoportfőnökség

III/III. Belső Reakció Elhárító Csoportfőnökség ~ politikai rendőrség

III/IV. Katonai Elhárító Csoportfőnökség

III/V. Operatív Technikai Csoportfőnökség

III/1. Vizsgáló Osztály

III/2. Operatív Figyelő Osztály

III/3. „K” Ellenőrzési Osztály

III/4. „X” Ellenőrzési Osztály

III/5. Rádióelhárítási Osztály

III/6. Személyzeti Osztály

*kmk = közveszélyes munkakerülés

III/III Csoportfőnökség osztályai (1989.)

- 1) egyházi reakció elhárító osztály (leghatékonyabb)
 - 2) ifjúságvédelmi osztály
 - 3) ellenséges személyeket elhárító osztály
 - 4) ellenséges ellenzék fő erőit elhárító osztály
 - 5) kulturális terület védelmével foglalkozó osztály / egypéldányos röplapozás!
 - 6) ellenséges propagandaanyag elkészítését és terjesztését elhárító osztály
 - 7) jelentőszolgálat, belső elhárítási adattár
- Soud-nyilvántartás (közös adatbázis)

kezdve a magyarországi kommunista mozgalmon belül önálló frakciót szervezett, amely a későbbi megítélés szerint akadályozta a nemzeti összefogást. Tevékenységéért a Horthy-korszakban, 1920 és 1942 között összesen hat és fél évet töltött börtönben. 1945-ben a Moszkvából hazatért kommunisták is letartóztatták, és egy év után koncepciós perben négy év fél év börtönre ítélték. Utána Kistarcsára internálták, majd a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés címén 1953-ban újabb tíz év börtönbüntetéssel sújtották. 1956. október 15-én szabadult. 1957-ben rehabilitálták az 1953-as vád alól.

1957-től nyugdíjazásáig (1967) az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda német-angol fordítójaként dolgozott. 1989. május 23-án a legfőbb ügyész törvényességi óvása nyomán minden vád alól felmentették. 1990-ben a szabadon választott Országgyűlésben az MSZP képviselője lett. Az üléssteremben érte a halál. Híres könyvei a Rabságaim című visszaemlékezés (1989) és a Zárkatársam, Spinoza (1989). (<http://www.mszip007.hu/modules.php?name=Encyclopedia&op=content&tid=69>)

³³ ↔ Gerő Ernő?

³⁴ Sztálin: zsidó orvosok perének előkészítése, de meghalt

1990-től (utóélet):

III/I. hírszerzés → Információs Hivatal (min.eln./tárca nélküli min.)

III/II. kémelhárítás → Nemzetbiztonsági Hivatal (min.eln./tárca nélküli min.)

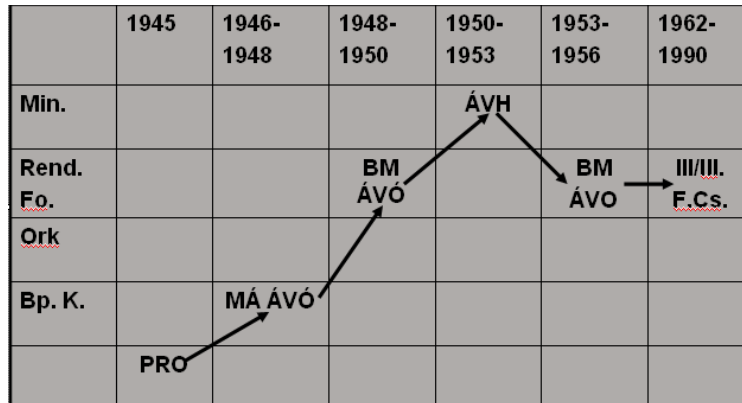
III/III. politikai rendőrség → „megszűnik”

III/IV. katonai elhárítás → Katonai Biztonsági Hivatal (honvédelmi min.)

III/V. operatív technika → Nemzetbiztonsági Szakszolgálat³⁵ (min.eln./tárca nélküli min.)

+ katonai felderítő szolgálat (honvédelmi min.)

Az állambiztonság helye a politikai rendszeren belül:

³⁵ Európában egyedülálló

7. A titok a demokratikus politikai rendszerekben

- Marx (1843): A hegeli államjog kritikája → *A bürokrácia általános szelleme a titok, a misztérium, melyet önmagán belül a hierarchia révén, kifelé mint zárt korporáció őriz meg.*
- Weber (1922): Az uralom szociológiája → *Ráadásul a fölényt, amelyet a szakszerű tudás nyújt a hivatásos számára, a bürokrácia mindig fokozni igyekszik, s ezért titokban tartja az ismereteit és szándékait. A bürokratikus igazgatás mindig arra törekszik, hogy a nyilvánosság kizárásával igazgasson.*
- Weber (1922): Az uralom szociológiája → *A „hivatali titok” fogalma a bürokrácia jellegzetes találmánya: semmi mást nem védelmezett olyan fanatizmussal, mint éppen ezt a – néhány különleges területen kívül tisztán tárgyi szempontok szerint semmivel nem motiválható – titkolódzó magatartást.*
- a titok és a demokrácia összeegyeztethetetlen
- Habermas: Társadalmi nyilvánosság
- Georg Simmel (1858-1918):
 - A pénz filozófiája (1900)
 - A kacérság lélektana (1901)
 - A vallás (1906)
 - Szociológia (1908) → konfliktusok megjelenítése
 - A szociológia alapkérdései (1917)
 - lásd még: http://en.wikipedia.org/wiki/Georg_Simmel
- a titok az emberiség legjobb szellemi vívmánya = a második világ, ami hat az elsőre
 titok (aki birtokolja) = kivételezettség státusza
 ahol megjelenik a titok, ott az árulás lehetősége is (anyagi okok, rombolás öröme)
 a titok minősége a társadalmon belüli fejlettségi státuszt mutatja
- 18. században és előtte az államra a nagyfokú titokzatosság jellemző → fordulat a 19.században (a magánszférában nő a titok; zérusösszegű játék)
 a titok társadalmi alakváltozásáról: „így a rendőrség, a közigazgatás, a bíróság titkosságát és hiányosságát oly mértékben veszítette el, amilyen mértékben az egyén egyre nagyobb visszafogottságot nyert” (1907.)
- Patrick Moyinihan → culture of secrecy & Report of commission protecting and reducing government secrecy (1997)

	külső veszély	bürokratikus politika	belső veszély
a titok célpontja	idegen hatalom	konkurens kormányzati személyek vagy hivatalok	az egész lakosság
a titok oka	országok közötti versengés	bür.szervezetek irracionális működése	a nemzeti érdekek/állami tisztségviselők védelme
véletlenszerűség foka a titkosítás esetén	alacsony/nincs; mindent titkosítanak, ami használható az idegen hatalomnak	szignifikáns véletlenszerűség	alacsony/nincs; mindent titkosítanak, ami ellenzést válthat ki
a titkosítás hatóköre	szűk; csak azt titkosítják, amiről az idegen hatalomnak nincs tudomása	viszonylag szűk; a hivatalok közötti koordinációt korlátozza	széles; minden olyan témára, ami ellenzést válthat ki

Titkosság: a titkosszolgálatok és egy minisztérium összehasonlítása:

	Tsz	Minisztérium
Szervezeti felépítés	titkos, részben titkos	nyilvános
Személyzet	titkos	nem titkos
Dokumentumok	titkos	kis részben titkos
Költségvetés	titkos/ nyilvános	nyilvános

A kormányzati titok három megközelítése:

- általában az államigazgatásról
- alapvetően a demokráciákról

	külső veszély	bürokratikus politika	belső veszély
a titok célpontja	idegen hatalom	konkurens kormányzati személyek vagy hivatalok	az egész lakosság
a titok oka	országok közötti versengés	bür.szervezetek irracionális működése	a nemzeti érdekek/állami tisztségviselők védelme
véletlenszerűség foka a titkosítás esetén	alacsony/nincs; mindent titkosítanak, ami használhat az idegen hatalomnak	szignifikáns véletlenszerűség	alacsony/nincs; mindent titkosítanak, ami ellenzést válthat ki
a titkosítás hatóköre	szűk; csak azt titkosítják, amiről az idegen hatalomnak nincs tudomása	viszonylag szűk; a hivatalok közötti koordinációt korlátozza	széles; minden olyan témára, ami ellenzést válthat ki

- a titok célpontja: államigazgatás / más bürokráciák
- a titok oka: a bürokrácia irracionálisan működik
- a titok nem korlátozódik a titkosszolgálatokra

	titkosszolgálat	bürokrácia
szervezet léte	változó	nyilvános
szervezet belső struktúrája	nagyrészt titkos	nyilvános
szervezet ktgvetése	változó	nyilvános
szervezet tagjai	titkos	nyilvános
szervezet által készített dokumentumok	túlnyomóan titkos	túlnyomóan nyilvános

8. Belbiztonsági szolgálatok a demokráciákban

- ellenőrizhetőség problémája
- titok időlegessége → nyilvánosságra hozatal
- elvárások: a funkciók különüljenek el, a belbiztonsági szolgálat és a (külföldi) hírszerzés legyen szétválasztva, titkosszolgálat és rendőrség legyen szétválasztva
~hatalmi ágak szétválasztása

Franciaország:

funkciók		
külső	katonai hírszerzés (DRM)	politikai hírszerzés (DGSE)
belső	katonai kémelhárítás (DPSD)	kémelhárítás, alkotmány/államvédelem (DST)

UK:

funkciók		
külső	GCHQ (sigint) & MI6 (hírszerzés)	
belső	katonai kémelhárítás, fegyveres erők	MI5, Scotland Yard Special Branch (kémelhárítás, alkotmány/államvédelem)

Németország:

funkciók		
külső	hírszerzés (BND)	
belső	katonai kémelhárítás (MAD)	kémelhárítás, alkotmány/államvédelem (BfV)

Olaszország:

funkciók		
külső	AISE	AISE
belső	AISI	AISI

USA:

funkciók		
külső	CIA NSA DIA NRO	CIA NSA ³⁶ NRO
belső	katonai kémelhárítás	FBI

Magyarország:

funkciók		
külső	Katonai Felderítő Hivatal	Információs Hivatal
belső	Katonai Biztonsági Hivatal	Nemzetbiztonsági Hivatal

+ a szakszolgálat

16.02³⁷

³⁶ no such agency ☺

³⁷ „az imperializmus keze betette a lábát” ☺

Szolgálatok ellenőrzése

	végrehajtó hatalom	törvényhozói hatalom	egyéb ellenőrzés	jogi szabályozás szintje
Franciao.	van	nincs	Mediateur	rendelet
UK	van	van	Commissioner; Tribunal	tv.'94
Németo.	van	van	G10-es bizottság	tv.'90
Olaszo.	van	van		tv. '77/2007
USA	van	van		tv.'47 + U.S. Code

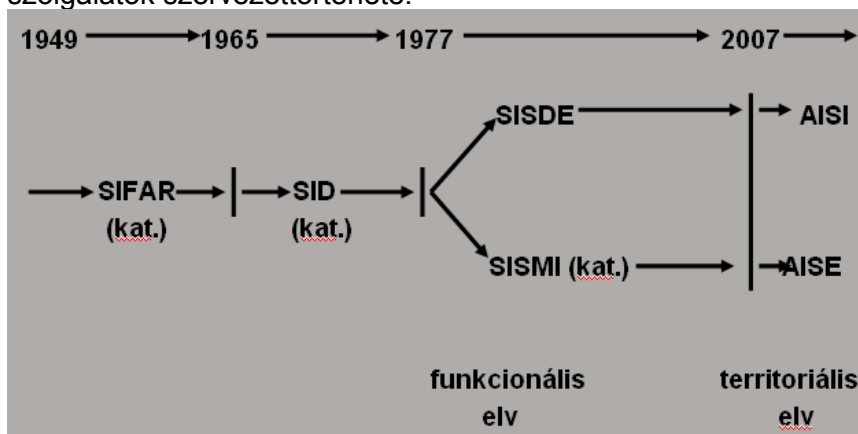
↓
leggyengébb forma

USA

- U2-es repülő → botrányal kapcsolatos vizsgálatok
- '61. Disznó-öböl
- '70-es évek AT & T / Jack Anderson (chilei érdekeltség)
- Seymour Hersch '74. dec: CIA USA-n belül is tevékenykedett → állandó bizottság létrehozása
- '75-'76. Church-bizottság jelentés közzététele

Olaszország

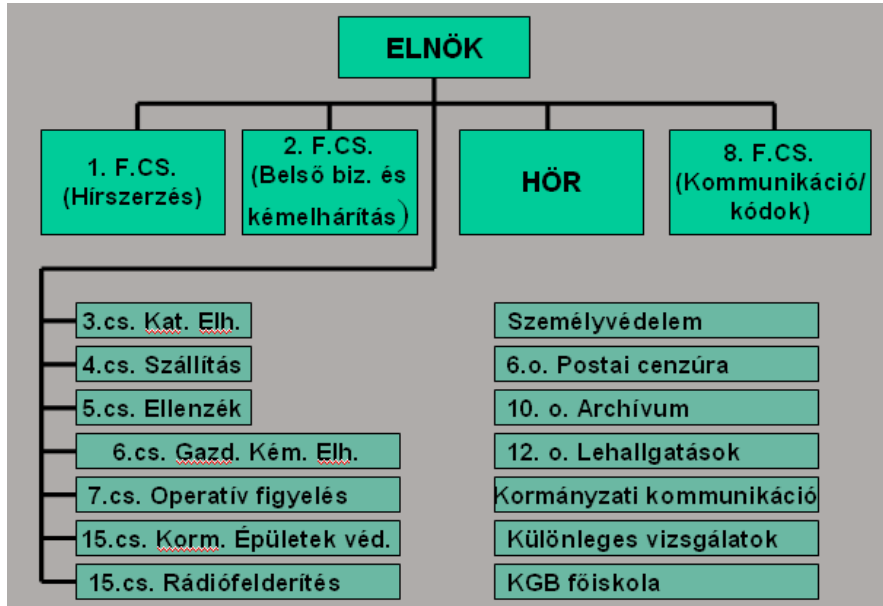
- „feszültség stratégiája” → többpártiság felszámolása
- P2-es páholy (katonák & titkosszolgálatosok; szélső jobboldaliak; 30 tábornok és katonatiszt, 4 miniszter, 19 bíró, 58 egyetemi professzor + újságírók voltak a tagjai³⁸)
- az olasz szolgálatok szervezettörténete:

³⁸ pl. Silvio Berlusconi, Vitto Micelli, a Corriere della Sera igazgatója

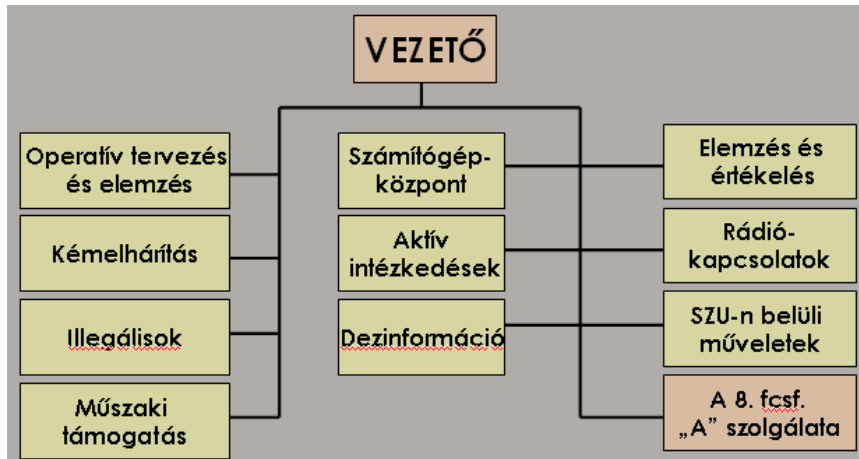
9. Hasonlítsa össze a KGB és a CIA szervezeti struktúráját!

KGB:

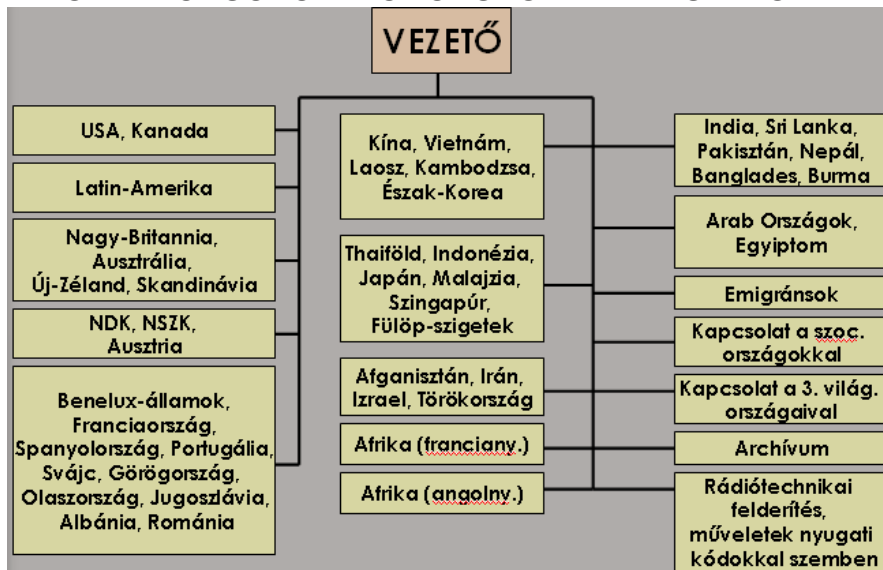

- területi osztályokra bomlik
- nincs tematikus osztály

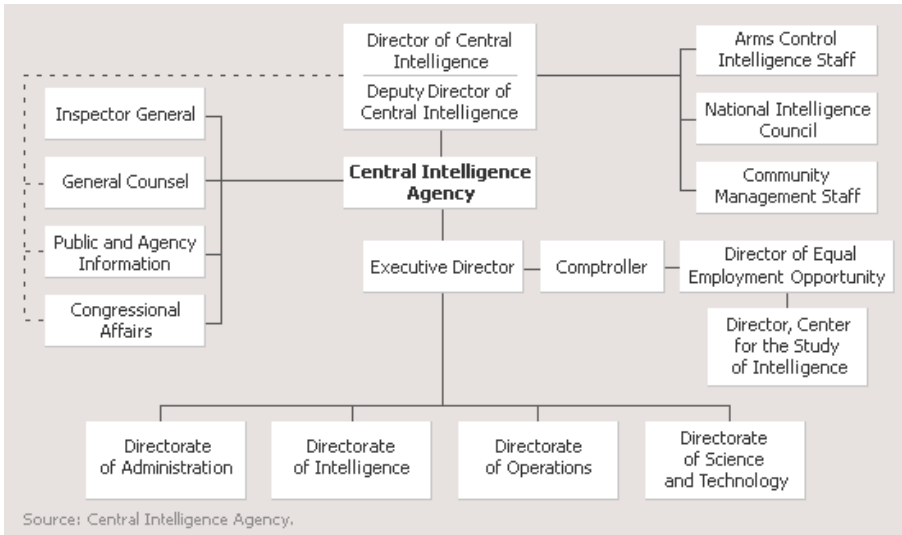
A KGB 1. FŐCSOPORTFŐNÖKSÉGÉNEK IGAZGATÓSÁGAI

A KGB 1. FŐCSOPORTFŐNÖKSÉGÉNEK RÉSZLEGEI

CIA:

egy igazgató & 4db igazgatóság: - hírszerzés
 - elemző részleg
 - technikai részleg
 - támogatók
 → a CIA területi és tematikus osztályokra bontható fel:
 - területi: területi alapon szerveződik
 - tematikus(pl. szervezett bűnözés, terrorveszély ellen, kémelhárítás és tömegpusztító fegyver utáni kutatás)

The Central Intelligence Agency (CIA) is divided into four main directorates, or branches. The Directorate of Operations conducts covert activities around the world. The Directorate of Science and Technology interprets data gathered from electronic transmissions, spy satellites, and other sources. The Directorate of Intelligence produces analyses for policy makers by synthesizing information from the CIA and other federal agencies. The Directorate of Administration oversees the agency's finances and personnel and monitors internal security.³⁹

- NCS: National Cladestine Service
- DI: Directorate of Intelligence
- DST: Directorate of Science and Technology
- DS: Directorate of Support

DCI-nek alárendelve

³⁹ http://encarta.msn.com/media_461543582/Structure_of_the_CIA.html

10. A hidegháború korszaka és a rejtett műveletek

- a rejtett műveletek definíciója: kormányok és más szervezetek által végrehajtott olyan aktivitások, amely célja, hogy befolyásolják vagy manipulálják más országokban az eseményeket.

- a rejtett műveletek négy típusa:

- o propaganda (pszichológiai hadviselés)
- o politikai műveletek
- o gazdasági műveletek
- o félkatonai (paramilitáris) műveletek

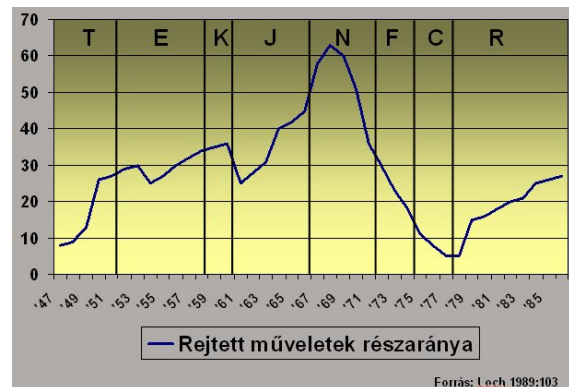
- a rejtett műveletek négy típusának megoszlása a CIA esetében a hidegháború idején:

- o propaganda 40%
- o politikai műveletek 30%
- o gazdasági műveletek 10%
- o félkatonai műveletek 20%

- a rejtett műveletek jellemzői:

- o közvetetten hajtják végre
- o nem azonosítható be a művelet beindítója
- o titkos

- a rejtett műveletek (covert action) költségeinek részaránya a CIA költségvetésében:

11. A hidegháború korszaka és a hírszerzés

a hírszerzés gyenge pontja:

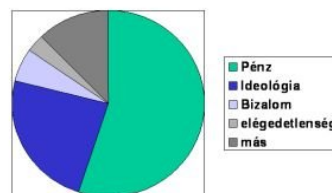
- a nagy hatalmak nem voltak képesek az ellenfél politikai vezetésének közelébe férkőzniük
- képtelenek voltak társadalmi ill. politikai fordulatokat előre megjósolni
- nem tudják a válságokat előre jelezni

pl. 1956-os magyar eseményeket a CIA nem tudta előre megjósolni

→ a hírszerzés információt gyűjteni és feldolgozni képes, de társadalmi változásokat nem tud előre jelezni

az árulás motívumai:

- pénz (leggyakoribb indok)
- ideológiai kiábrándulás
- bizalomhiány
- elégedetlenség
- egyéb

- Georg Blake (1922-): kettős ügynök a Szovjetunió szolgálatában / Gold-művelet

- a „nagy” atomkémek: Klaus Fuchs (1911-1988) fizikus, Theodore Hall (1925-1999) fizikus

Hírszerzési estek → pl. Cambridge-i ötök: A. Blunt, J. Cairncross, D. Maclean, G. Burgess, K. Philby

12. A hidegháború után: kontinuitások és diszkontinuitások

- a kontinuitás jelei: a szovjet majd 1991 után az orosz hírszerzés ügynökei

Aldrich Ames (1941-)
CIA-alkalmazott

főiskolai tanulmányok
1962 elhelyezkedik a CIA-nál
1985 felajánlja szolgálatait a szovjeteknek
1994 letartóztatják és életfogytiglani börtönbüntetésre ítélik

Robert Hanssen (1944-)
FBI-ügynök

egyetemi tanulmányok (vegyészet, orosz nyelv business)
1974 a Chicago Police Departmentnél helyezkedik el
1976 elhelyezkedik az FBI-nál
1978 New York-ba költözik
1979 a kémelhárításnál dolgozik, orosz ügyekkel foglalkozik
1979 felajánlkozik a GRU-nak
1981 Washingtonba költözik, ott a költségvetési irodában dolgozik
1985 visszatér New Yorkba, ismét a kémelhárításnál dolgozik
1985 a KGB ügynöke lesz
2001 letartóztatják és életfogytiglani börtönbüntetésre ítélik, magánzárkában ül

- a diszkontinuitás | a hidegháború vége
- következmények: megszűnik a kétpólusú világ, átalakul az ellenségkép, új kihívások jelentkeznek
- következmények a titkosszolgálatok vonatkozásában: átalakul az ellenségkép („eltűnik a fő ellenfél”), költségvetések csökkentése, túlélési problémák, új feladatok keresése

- új feladatok: terrorizmus elleni harc, szervezett bűnözés elleni harc, kábítószercsempészet elleni harc, fegyvercsempészet elleni küzdelem, migráció
- titkosszolgálati reform → átállás a régi feladatokról az újakra, megfelelő szervezeti forma megtalálása, nemzetközi együttműködés

.....

2007: HOGYAN KÉSZÜL EGY TITKOSSZOLGÁLATI DOKUMENTUM

2007 novemberében az USA titkosszolgálati közösségének vezetője (Director of National Intelligence) kiadott egy nagy visszhangot kiváltó értékelést (becslést, National Intelligence Estimate) az iráni nukleáris fegyverfejlesztésről, amelyben kiderül, hogy Irán 2003 óta nem fejleszt atomfegyvert.)⁴⁰

- hogyan készül el egy ilyen dokumentum? → a nyilvánosság számára készült összefoglaló ezt is tartalmazza; ez egyben jó példa az intelligence process-re is

ELŐZETES MAGYARÁZATOK

- Director of National Intelligence (DNI) (Nemzeti Titkosszolgálati Igazgató)

A DNI a titkosszolgálati közösség (TK) vezetőjeként az elnök, a Nemzetbiztonsági Tanács és a Belbiztonsági Tanács számára szolgál fő tanácsadóként titkosszolgálati ügyekben.

- National Intelligence Council (NIC) (Nemzeti Hírszerző Tanács)

Feladatai: a NIC irányítja a titkosszolgálati közösség értékelő folyamatát, bevonva a lehető legjobb szakértőket a kormányon belül és kívül. A DNI-nek jelent, mint a titkosszolgálati közösség vezetőjének, és a közösség egésze nevében irányadóan nyilatkozik lényegi kérdésekről.

⁴⁰ A dokumentumnak a nyilvánosság számára készített összefoglalója itt olvasható az érdeklődők számára: http://www.dni.gov/press_releases/20071203_release.pdf

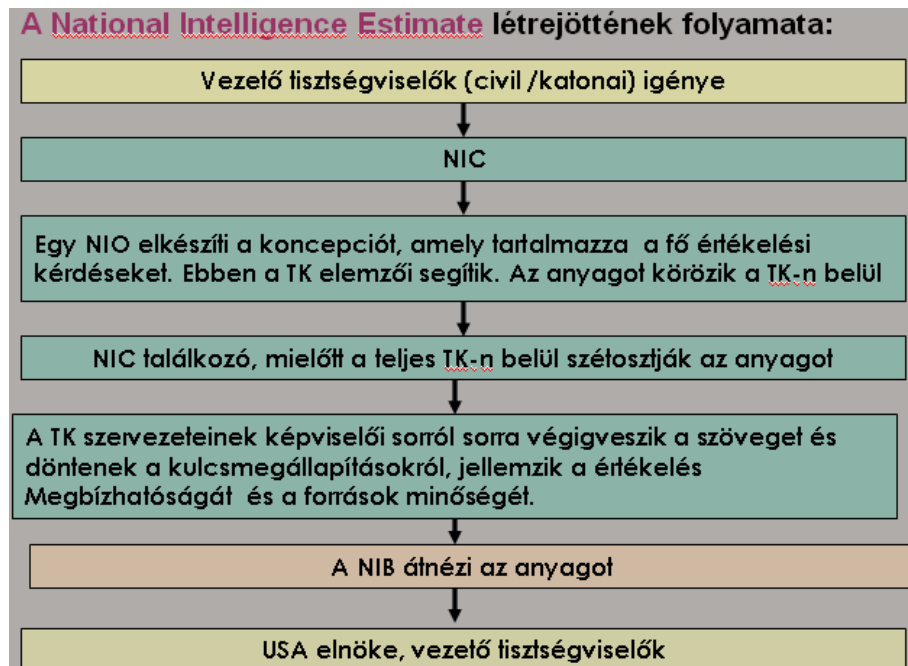
Szervezeti felépítés: elnök, alelnök, jogtanácsos, igazgató, 13 intelligence officer

- National Intelligence Officer (NIO) (Nemzeti hírszerző tiszt)

Tanácsokat ad az DNI-nek; kapcsolatot tart a legfelső szintű tisztségviselőkkel és támogatja pillanatnyi és hosszú távú igényeiket; titkosszolgálati értékeléseket állít össze, ehhez felhasználva külső szakértőket is;

- National Intelligence Board (NIB) (Nemzeti Titkosszolgálati Bizottság)

A Bizottság az USA titkosszolgálati közösségének vezető tisztségviselőiből áll, vezetője a Nemzeti Titkosszolgálati Igazgató (DNI)

Forrás:

címlap (kép) - http://www.nadler.co.uk/page4/files/page4_blog_entry68_1.jpg
- letöltés ideje: 2007. december 16.

témakörök: órai jegyzeteim és Kurtán Sándor előadásvázlatai alapján | adott helyen külön lábjegyzetben jelölve